

کمیسیون حوزوی

برای ارائه کارشناسی دینی نسبت به موضوعات فرهنگی مورد نیاز شورای عالی انقلاب فرهنگی فراهم آورد. با تدوین نظام موضوعات و تعیین اولویت های پژوهشی، انتظار می رود این کمیسیون تخصصی بتواند ظرفیت های حقیقی و حقوقی حوزه های علمی را در پروژه های تحقیقاتی شناسایی شده، فعال نماید.

شورای مرکزی کمیسیون حوزوی متشکل از ۱۸ نفر از فضلاء حوزه علمی است که به لحاظ شخصیت حقوقی و حقیقی برگزیده شده اند و شامل ۷ نفر عضو حقوقی و ۱۱ نفر عضو حقیقی می باشد که "علی اکبر فرجام" مدیر اجرایی مرکز مدیریت حوزه علمی خراسان، "سید یوسف طباطبائی نژاد" مدیر حوزه علمی اصفهان و نماینده ولی فقیه و امام جمعه اصفهان، محمود رضا جمشیدی" قائم مقام مرکز مدیریت حوزه های علمی خاوران و عضو جامعه مدرسین حوزه، "سید محمد رضا طباطبایی" مدیر جامعه الزهراء، "علیرضا اعرافی" رئیس پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و رئیس مرکز جهانی علوم اسلامی، "علیرضا امینی" معاون پژوهشی حوزه علمی قم، "سید حسن ربانی" رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمی قم، "مرتضی جوادی آملی" رئیس مرکز تحقیقاتی اسراء، "محمود رجبی" معاون پژوهشی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) و رئیس

حوزه های علمی با پشتوانه غنی معرفتی و با پیشینه درخشان هدایتگری، بی تردید از ارکان اساسی فرهنگ و تمدن اسلامی محسوب می شوند. شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان مرجع عالی سیاستگذاری، تعیین خط مشی، تصمیم گیری، هماهنگی و هدایت امور فرهنگی، آموزشی و پژوهشی کشور در چارچوب سیاست های کلی نظام، نیازمند ارتباط فعال و تعامل فکری با حوزه و مراکز حوزوی است.

کمیسیون حوزوی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، در راستای تامین نیاز فوق تشکیل شد و در محدوده فعالیت شورای عالی انقلاب فرهنگی و در چارچوب این آیین نامه عمل می کند. این کمیسیون با هدف مشارکت دادن فضلاء حوزه در مهندسی فرهنگی و سیاستگذاری های کلان علمی آموزشی نظام اسلامی و فعال کردن آنان در تبیین جایگاه حوزه های علمی در نظام معرفتی و علمی جامعه اسلامی و تدبیر سیستم های آموزشی و پژوهشی در جهت وضعیت مطلوب و به منظور تقویت هویت دینی طرح ها و مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در دبیرخانه شورا تاسیس شده است.

کمیسیون حوزوی در مدت یک سال گذشته توانسته است با جلب مشارکت بیش از ۵۰ نفر از فضلاء حوزوی در شورای مرکزی و کمیته های تخصصی کمیسیون، به تدریج ارکان لازم را

گروه جامعه شناسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و عضو شورای عالی حوزه، "حسین رحیمیان" رئیس سابق نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در تهران و قم، "محمد تقی سبحانی" رئیس سابق پژوهشگاه علوم و معارف اسلامی و عضو هیات امنای دفتر تبلیغات حوزه، "حمید شهریاری" رئیس شورای عالی اطلاع رسانی و رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور)، "سید محمد غروی" عضو جامعه مدرسین حوزه و عضو شورای عالی حوزه و رئیس گروه روانشناسی موسسه امام خمینی (ره)، "محسن قمی" عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاون امور بین الملل دفتر مقام معظم رهبری، "مهدی مهریزی" قائم مقام موسسه دارالحدیث و رئیس پژوهشکده علوم و معارف حدیث، "سید ابوالحسن نواب" رئیس مرکز خدمات مدیریت حوزه و رئیس مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب و "احمد واعظی" معاون آموزشی دفتر تبلیغات حوزه و رئیس دانشگاه باقر العلوم (ع) از جمله اعضای آن هستند. ریاست این کمیسیون بر عهده حجت الاسلام و المسلمین حمید پارسانیا است.

وظایف کمیسیون:

کمیسیون حوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی دارای وظایفی چون: شناخت و معرفی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های حوزه‌های علمیه و بهره‌گیری از آنها به منظور سیاست‌گذاری و برنامه ریزی علمی برای مهندسی فرهنگ، مهندسی فرهنگی و رصد فرهنگی کشور؛ شناخت و معرفی نیازهای فکری و معرفتی در حوزه دین برای تهیه طرح‌های مطالعاتی و پاسخگویی به آنها از سوی مراکز حوزوی؛ پیشنهاد سیاست‌های لازم

برای رشد و تقویت باورها و گرایش‌های دینی و معنوی در کشور؛ پیشنهاد طرح‌های مناسب به منظور توان‌افزایی نظام تبلیغات دینی؛ پیشنهاد برنامه‌ها و طرح‌های همکاری حوزه و دانشگاه در زمینه‌های آموزشی، پژوهشی و فرهنگی و در نهایت شناسایی حساسیت‌ها و دغدغه‌های حوزه علمیه و مراجع عظام و شورای عالی حوزه و تهیه طرح‌های مرتبط با مسائل حوزه‌های علمیه است.

دو وظیفه دیگر همچون: اعلام نظر کارشناسی دینی نسبت به موارد ارسالی از دبیرخانه به شورای عالی و دیگر طرح‌ها و موضوعات ارجاعی از دبیرخانه، و ارائه طرح و پیشنهاد در راستای تحقق اهداف و وظایف شورای عالی و اصول سیاست فرهنگی نظام در عرصه مسائل دینی جزو روش کار کمیسیون بوده و سایر بندهای وظایف ناظر به موضوعات اصلی مورد اهتمام کمیسیون می‌باشد.

نظام موضوعات کمیسیون حوزوی: برای بررسی مراحل تفصیلی تهیه نقشه جامع نظام موضوعات؛ کمیسیون حوزوی باید منطبق نظام موضوعات و محورهای نظام موضوعات را از هم تفکیک می‌کرد. بیانات مقام معظم رهبری به ویژه در جمع اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۱ به عنوان مبنا و منطق اصلی در محور بندی نظام موضوعات کمیسیون حوزوی مورد توجه قرار گرفت و با توجه به دیگر اقتضائات کمیسیون، منطق نظام موضوعات در شورای مرکزی کمیسیون حوزوی به ترتیب: عرصه امور راهبردی، عرصه فرهنگ عمومی و عرصه فرهنگ علمی تخصصی (حوزه و دانشگاه) ارائه و تصویب شد.

محورهای نظام موضوعات نیز در

شش محور اصلی: دین و سیاست‌های کلی فرهنگ، مسائل حوزه‌های علمیه، معرفت دینی و نظام آموزشی پژوهشی کشور، دین و فرهنگ عمومی، تشکیلات و روش‌ها و نیز دین و ارتباطات بین‌الملل؛ و دو محور فرعی: دین و جامعه اطلاعاتی و دین و مسائل زنان و خانواده، از نظام موضوعات تنظیم گردید.

نقش دین، حوزه و نهادهای دینی در طراحی و تدوین سیاست‌های کلی فرهنگی نظام، جایگاه دین و حوزه در اسناد ملی برنامه‌ای (سند چشم‌انداز، اسناد توسعه و ...) و نظام ارزیابی فرهنگی کشور از منظر دین، جزو موضوعات کلان محور دین و سیاست‌های کلی فرهنگ هستند. حوزه و نظام اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و مسائل حوزه و روحانیت و نیز حوزه‌های علمیه و جامعه اطلاعاتی هم از موضوعات کلان محور مسائل حوزه‌های علمیه به شمار می‌آیند.

چستی اسلامی شدن علوم و نهضت نرم‌افزاری، نهاد آموزش عالی و نهاد آموزش عمومی در زمره موضوعات کلان محور معرفت دینی و نظام آموزشی و پژوهشی کشور جای گرفته است. از موضوعات کلان محور دین و فرهنگ عمومی نیز می‌توان از کلیات و مبانی فرهنگ عمومی، فرهنگ دینی در عرصه فرهنگی، فرهنگ دینی در عرصه اجتماعی، فرهنگ دینی در عرصه سیاسی، فرهنگ دینی در عرصه اقتصادی و فرهنگ دینی، تبادل و تهاجم نام برد.

در موضوعات کلان محور تشکیلات و روش‌ها موضوعاتی چون: نظام ارتباطات علمی مشورتی با شوراها و کمیسیون‌های دبیرخانه و شورای عالی انقلاب فرهنگی، نظام ارتباطات اجرایی با

دبیرخانه، نظام ارتباطات با شخصیت‌ها و دستگاه‌های حوزوی، نظام ارتباطات با دستگاه‌های غیرحوزوی و فرایند فعالیت‌های کمیسیون جای می‌گیرند.

مباحث معرفتی و روش‌شناختی، اقلیم‌شناسی فرهنگی و راهبردهای حضور دین‌ناظر به جنبه‌های متنوع فرهنگ‌های مختلف، ارتباطات فرهنگی در عرصه فراملی و ارتباطات علمی در عرصه فراملی هم از موضوعات کلان‌محور دین و ارتباطات بین‌الملل محسوب می‌شوند.

از موضوعات کلان‌محور دین و جامعه‌اطلاعاتی نیز می‌توانیم از: دین، فرهنگ و مبانی جامعه‌اطلاعاتی؛ مباحث معرفت‌شناختی و روش‌شناختی، دانش‌های اسلامی و جامعه‌اطلاعاتی، فرهنگ و معارف دینی در جامعه‌اطلاعاتی، نهادهای علمی فرهنگی و جامعه‌اطلاعاتی و دین و مسائل جامعه‌اطلاعاتی یاد کنیم.

و در پایان این مبحث باید از موضوعات: زنان و خانواده؛ کلیات و مبانی، دین و مسائل بین‌المللی زنان و خانواده، دین و جایگاه زنان در نظام آموزشی پژوهشی حوزه و دانشگاه، دین و مسائل فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده و دین و مسائل حقوقی زنان و خانواده به عنوان موضوعات کلان‌محور دین و مسائل زنان و خانواده نام ببریم.

عناوین طرح‌ها:

طرح‌هایی که در کمیسیون حوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته و می‌گیرند بسیار متنوع هستند که از جمله آنها می‌توان به طرح‌های: آخرین وضعیت شبکه‌های ماهواره‌ای در ایران و سیاست‌های پیشنهادی، اتحاد ملی،

انسجام اسلامی (بهره‌برداری از پرچم و سرود ملی)، گزارش دومین ارزیابی خرد موسسات پژوهشی سازمان‌های اجرایی و راهکارهای ارتقای آنها، گزارش فعالیت‌های شورای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشجویان خارجی، پیشنهاد اصلاح موادی از اساسنامه باشگاه دانش‌پژوهان جوان، گزارش تفصیلی اولین ارزیابی کلان‌آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران، پیشنهاد تکمیل اساسنامه صندوق حمایت از پژوهشگران کشور و تقویم رسمی کشور برای سال ۱۳۸۷ اشاره کرد.

محورهای نظام موضوعات

نیز در شنش محور اصلی: دین

و سیاست‌های کلی فرهنگ،

مسائل حوزه‌های علمیه،

معرفت دینی و نظام آموزشی

پژوهشی کشور، دین و فرهنگ

عمومی، تشکیلات و روش‌ها

و نیز دین و ارتباطات

بین‌الملل؛ و دو محور فرعی:

دین و جامعه‌اطلاعاتی و دین

و مسائل زنان و خانواده، از

نظام موضوعات تنظیم گردید

کمیسیون حوزوی در رابطه با دیگر طرح‌ها و موضوعات ارجاعی از سوی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز نظر کارشناسی دینی ارایسه می‌دهد که از جمله می‌توان از مواردی چون: طرح آیین‌نامه شورای قرآن، طرح اساسنامه فرهنگستان قرآن، طرح استاندارد سازی فرهنگ پایه، ارجاع‌نامه مرکز جهانی

علوم اسلامی، ارجاع‌نامه مرکز مدیریت خواهران حوزه، طرح بررسی راهکارهای خروج از مشکلات حوزه علوم انسانی، درخواست اظهارنظر در رابطه با رصد‌نامه، درخواست نظر در رابطه با نشریات الکترونیکی مورد نیاز دبیرخانه، طرح هدف در مدیریت راهبردی فرهنگی کشور، طرح راه‌اندازی دوره مدیریت استراتژیک فرهنگی و طرح مبانی نظری یاد کرد.

این کمیسیون همچنین برخی طرح‌های مطالعاتی نظیر: کدگذاری موضوعی عناوین مورد نیاز کمیسیون برای ساماندهی محتوایی، مطالعه و تنظیم موضوعی بیانات رهبری، مطالعه تخصصی در باب نگرش دینی به مهندسی فرهنگی، تشکیل بانک اطلاعاتی مراکز پژوهشی حوزه و بررسی آخرین تغییرات مکانی این مراکز در قم، تهیه فهرست مهمترین مصوبات شورای عالی بخصوص مصوبات دارای صبغه حوزوی و دینی جهت استفاده اعضای کمیسیون، تهیه جزوه تکمله" در محضر ولایت" شامل ۴ سخنرانی اخیر مقام معظم رهبری در دیدار سالانه با اعضای شورا (سال‌های ۸۴-۸۱)، تهیه مجموعه تحقیقات موجود در دبیرخانه شورای عالی جهت دفتر کمیسیون حوزوی و تشکیل کتابخانه تخصصی فرهنگ و دین و سعی در به‌روز رسانی دائمی آن را نیز در دستور کار خود دارد که بعضاً انجام شده و یا در حال انجام و در آینده برای انجام تحقیقات بیشتر مورد بررسی و مطالعه قرار خواهند گرفت.

شرح وظایف واحدهای تخصصی کمیسیون حوزوی

واحد‌های تخصصی کمیسیون حوزوی نیز برای خود وظایفی دارند

که می توانیم از: بررسی و بهسازی نظام موضوعات فعالیت‌های کمیته جهت ارائه به شورای مرکزی کمیسیون، جلب همکاری نخبگان و مراکز فرهنگی و پژوهشی، بررسی و تعریف عناوین و انتظارات پروژه‌های مطالعاتی، ارائه پیش طرح پروژه‌های مطالعاتی متناسب با نظام موضوعات مصوب به رئیس کمیسیون، شناسایی و تعیین مجریان و ناظران پروژه‌ها، بررسی و تصویب طرح تفصیلی ارائه شده توسط مجری، نظارت بر پیشرفت پروژه‌ها، بررسی و تأیید نتایج پروژه‌های مطالعاتی و طرح‌ها و دیدگاه‌های کارشناسی جهت ارائه به رئیس کمیسیون.

ارائه گزارش‌های ادواری به شورای مرکزی، اظهار نظر کارشناسی نسبت به مسائل ارجاعی از سوی شورای مرکزی، گردآوری اطلاعات مورد نیاز کمیته از شورای عالی انقلاب فرهنگی و دیگر منابع ذیربط و برآورد بودجه سالیانه مورد نیاز برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی جزو این وظایف می باشد.

عملکرد کمیسیون به ترتیب گام‌های محتوایی:

کمیسیون حوزوی گام‌های محتوایی قابل توجه‌ای را برداشته است که از جمله آنها می توان به "اقدامات اولیه در جهت راه اندازی کمیسیون"، "تعیین خطوط کلی حرکت کمیسیون (تدوین آیین نامه و شرح وظایف کمیسیون حوزوی)"، "تدوین نظام موضوعات کمیسیون حوزوی به منظور ترسیم نقشه جامع حرکت کمیسیون حوزوی"، "پشتیبانی تخصصی و عقبه کارشناسی دینی شورای عالی انقلاب فرهنگی" و "طراحی فرایند فعالیت کمیسیون" اشاره کرد.

اهم فعالیت‌های یکساله کمیسیون حوزوی کمیسیون حوزوی در راستای نیل به اهداف سازمانی خود در طول یک سال گذشته گام‌های اساسی برداشته است. این کمیسیون دیدارهای مشورتی را با فضلالی حوزوی و دبیر شورای عالی حوزه جهت راه اندازی کمیسیون انجام داده و نیز به تدوین آیین نامه داخلی و تعیین شرح وظایف کمیسیون پرداخته است.

شورای مرکزی کمیسیون متشکل از حضرات حجج اسلام آقایان اعرافی، امینی، جمشیدی، جوادی آملی، ربانی، رجبی، رحیمیان، سبحان، شهریار، طباطبائی، طباطبائی نژاد، غروی، فرجام، قمی، مهریزی، نواب و واعظی است؛ این کمیسیون در این مدت موفق شده است ۱۷ نشست شورای مرکزی کمیسیون را برگزار کرده، نظام موضوعات پژوهشی کمیسیون حوزوی را تدوین نماید و با تشکیل کمیته معین و برگزاری ۲۵ جلسه کاری، هفت کمیته تخصصی را راه اندازی و در نهایت ۳۲ جلسه مقدماتی و کاری را توسط این کمیته‌ها برگزار کند.

هفت کمیته تخصصی این کمیسیون شامل: کمیته‌های "دین و سیاست‌های کلی فرهنگ"، "معرفت دینی و نظام آموزشی پژوهشی کشور"، "دین و فرهنگ عمومی"، "تشکیلات و روش‌ها"، "دین و ارتباطات بین الملل" می شود.

البته تشکیل کمیته تخصصی "مسائل حوزه‌های علمی" بسه پس از دیدار با اعضای شورای عالی حوزه موکول گردید و دو کمیته دیگر نیز به نام‌های کمیته موقت "دین و جامعه اطلاعاتی" و کمیته تخصصی "زنان و خانواده" نیز از جمله این کمیته‌های کمیسیون حوزوی هستند.

کمیته معین یکی از کمیته‌های تخصصی کمیسیون است که شامل

رئیس، شورای مرکزی، کمیته‌های کارشناسی است. رئیس کمیسیون با حکم دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی به مدت ۲ سال انتخاب می گردد. نایب رئیس کمیسیون با معرفی رئیس کمیسیون و تأیید اعضای شورای مرکزی انتخاب می شود. اعضای شورای مرکزی کمیسیون حداقل ۱۵ و حداکثر ۱۹ نفر از شخصیت‌های حقوقی و حقیقی حوزه‌های علمی می‌باشند که به پیشنهاد رئیس کمیسیون و با حکم دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی برای یک دوره سه ساله انتخاب می‌شوند. به منظور انجام مطالعه، بررسی و تصمیم‌سازی برای کمیسیون در موضوعات مختلف، کمیته‌های کارشناسی تشکیل می‌گردد. اعضای کمیته‌ها به پیشنهاد رئیس کمیسیون و موافقت شورای مرکزی کمیسیون انتخاب می‌شوند و رئیس کمیته‌ها از بین اعضای هر یک از کمیته‌ها، توسط رئیس کمیسیون انتخاب می‌شود.

از دیگر فعالیت‌های یک ساله کمیسیون حوزوی همچنین می توان از: اقدام در جهت فعال نمودن ظرفیت‌های حوزوی نسبت به پژوهش‌های راهبردی فرهنگی؛ بررسی کارشناسی دستور جلسات جاری شورای عالی انقلاب فرهنگی و ارائه نظرات کارشناسی به شورای عالی در موارد ذیربط؛ همکاری فعال با دبیرخانه همایش ملی مهندسی فرهنگی جهت جلب مشارکت فضلالی حوزوی؛ همکاری با کمیته مهندسی فرهنگ کمیسیون فرهنگی دبیرخانه شورای عالی؛ اظهار نظر کارشناسی در مسائل ارجاعی از واحدهای تخصصی شورای عالی انقلاب فرهنگی و دیدار با اعضای شورای عالی حوزه جهت ارائه گزارش عملکرد کمیسیون و دریافت رهنمودهای لازم، نام برد. ■